

Analiza delovanja evropskih in nacionalnih mrež okoljskih nevladnih organizacij v državah EU

Pregled primerov dobrih praks za prenos v slovenski prostor

Povzetek

Povezovanje je zelo pomembno pri doseganju sinergijskih učinkov na vseh ravneh našega udejstvovanja, in to velja tudi za nevladni sektor. Mreže prispevajo h krepitvi nevladnih organizacij (NVO), saj nudijo izmenjavo informacij, znanj, dobrih praks in lažje iskanje potencialnih projektnih partnerjev. Prednosti povezovanja v mreže je mnogo - boljši dostop do informacij, strokovnega znanja in finančnih virov, večja učinkovitost, multiplikacijski učinek, ki povečuje doseg in vpliv članskih organizacij, solidarnost in podpora ter večja prepoznavnost določenih vprašanj, dobrih praks, premalo zastopanih skupin itd.

V Sloveniji sodelovanje in povezovanje med nevladnimi organizacijami še vedno ni dovolj sprejeto. Formalne mreže kot pravne osebe v okoljskem nevladnem sektorju na nacionalnem nivoju za zdaj še ni, so se pa slovenske okoljske nevladne organizacije v preteklosti večkrat povezale na podlagi skupnega trenutnega interesa (Agenda 21 za Slovenijo, Koalicija nevladnih organizacij za ratifikacijo in izvajanje Aarhuške konvencije, Klub Okoljski center ipd). Leta 2007 pa so se NVO, ki na nacionalni ravni delujejo na področju varstva okolja in trajnostnega razvoja, neformalno povezale v sklopu projekta Plan B za Slovenijo – Pobuda za trajnostni razvoj. Projekt je vzpostavil mrežo slovenskih okoljskih nevladnih organizacij, ki je skupaj z ostalimi zainteresiranimi deležniki oblikovala civilnodružbeno platformo za trajnostni razvoj Slovenije. Cilj te neformalne mreže je razviti in krepiti njene kapacitete ter njene vloge v okolju, da bi lahko NVO v civilnem dialogu čim bolj celovito in kakovostno pokrile vsa področja trajnostnosti – gospodarsko, družbeno in okoljsko.

Kot doprinos na poti k višji stopnji organiziranosti mreže slovenskih okoljskih NVO je bila pripravljena analiza delovanja evropskih in nacionalnih mrež okoljskih nevladnih organizacij v državah EU. Izbrane so bile nekatere dobre prakse evropskih držav, ki bodo služile kot osnova za prenos v slovenski prostor. Analiziranih je bilo deset mrež okoljskih nevladnih organizacij – tri, ki delujejo na evropskem nivoju in sedem, ki delujejo na nacionalnem.

Analiza je pokazala obenem veliko razlik in podobnosti med izbranimi mrežami, tako da težko govorimo o univerzalnih pravilih mrež okoljskih NVO. Najbolj enoten je vzrok za ustanovitev mrež, ki so v večini primerov nastale iz neke trenutne potrebe. Ne glede na to, ali je mreža registrirana kot pravna oseba ali ne, imajo prav vse mreže postavljena določena pravila delovanja in sprejemanja odločitev, ki so v nekaterih primerih bolj, v nekaterih primerih manj ohlapna. Tudi če gre za veliko fleksibilnost, pa ta pravila določajo načela delovanja in okvire, v katerih mreže delujejo, kar zagotavlja večjo stabilnost in trajnost mrež. V večini primerov mrežo vodi ena izmed organizacij članic, v nekaterih primerih je to predsedovanje rotirajoče – organizacija, ki mrežo vodi, po določenem obdobju predsedovanje preda drugi organizaciji iz mreže in tako naprej.

Analizirane mreže NVO različno opredeljujejo možnosti članstva, na splošno pa so obveznosti članstva majhne in članarine, če sploh obstajajo, niso velike. Mreže v komuniciranju običajno uporabljajo logotip mreže, razen ko so organizacije članice bolj prepoznavne od mreže same. V tem primeru se uporabi kolaž posameznih logotipov članic.

Večina mrež dobi zelo malo sredstev za samo delovanje in običajno organizacije same krijejo nastale režijske stroške. Glavnina njihovega financiranja je proračunskega, manjši odstotek dobijo od članarin, če jih imajo, storitve in produkti pa so zanemarljiv vir prihodkov. Finančna stabilnost je vsekakor ena izmed ključnih komponent zagotavljanja trajnosti mreže in možnosti njihovega razvoja. Pri ustanavljanju slovenske okoljske mreže NVO bo tako načrt zagotavljanja trajnosti in finančnih virov za delovanje eden izmed ključnih izzivov.